

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

În franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

În alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Elv. 90 - L. St. 35

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Tétex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris

Téléfax : (33-1) 41 12 03 79

Numărul 234

7 noiembrie 1994

INTRAREA ÎN NORMAL

Sondajul Soros din 9 la 18 septembrie (v. pagina franceză/engleză) duce la mai multe constatări și îngăduie câteva concluzii.

Părerile opiniei publice față de instituțiile statului (guvern, parlament, justiție) și de competențele politice guvernamentale sau din opoziție sunt în majoritate, uneori covârșitoare, defavorabile. Singura persoană care întrunește peste 50% de păreri favorabile este Emil Constantinescu, președintele Convenției Democratice. Reprezentantul coaliției guvernamentale care întrunește cele mai multe păreri favorabile (48%) este Adrian Năstase. Toți ceilalți menționați în sondaje întrunesc mai multe păreri defavorabile decât favorabile, inclusiv președintele Iliescu, ales în septembrie 1992 cu peste 62% din voturi.

Părerile sunt deosebit de proaste față de primul ministru și de reprezentanții partidelor

extreme, PRM, PUNR și PSM, dovedind că, în ciuda crizei, metodele lor de agitatori aparțin unui trecut ce va putea fi depășit în viitorii ani.

Și procentajele scăzute (sub 5%) din voturi pe care le-ar obține partidele extreme, unele partide hibride ale opoziției, precum și partidul fostului premier Roman - PD (FSN) denotă că electoratul român se orientează către regrouparea politică și simplificarea opțiunilor. Totalizând voturile celor două coaliții constatăm că partidele Convenției obțin 51%, coaliția guvernamentală 41% și PD (FSN) doar 5% din cei 79% care și-au indicat preferințele. Raportat la întregul corp electoral, Convenția obține deci 40,3% din voturi, coaliția guvernamentală 32,4%, partidul lui Roman 4%, iar ceilalți numai 2,3%, dacă procentajul indeciziilor rămâne la 21%.

CU ALEXANDRU HERLEA DESPRE CONVENȚIA DEMOCRATICĂ ȘI SITUAȚIA DIN ȚARĂ

(urmare din numărul trecut)

A. C. - Să depășim microcosmosul politic, ce este în țară?

A.H. - Nu mă voi referi la aspectele gestiunii politice și legislative ale puterii, bine cunoscute din analizele făcute în Lupta și pe care le-am prezentat și eu într-un articol de sinteză în aprilie, în revista franceză "La revue de politique indépendante". Pe plan socio-economic situația se înrăutățește pe zi ce trece. Rămână alunecă în lumea a treia cu crearea unor poli de bogăție și sărăcie, și se ancorează din ce în ce mai ferm în spațiul geopolitic rusesc. Se reînscăunează nomenclaturii care, de altfel, cu rare excepții și-au păstrat fotoliile. Această situație de care opinia publică devine din ce în ce mai conștientă se traduce, din nefericire, printr-un dezangajament pentru viața politică. Degradarea situației economice, sociale este percepută de electorat ca o enormă decepție: securitatea pînii cea de toate zilele dispare, în locul unei familii paranoice care fura totul, acum sunt o groază de trepăduși care fură fiecare cît poate iar afacerile de corupție sunt nenumărate. Dezinteresul față de politică

în populație se traduce în modul cel mai dramatic în atitudinea tineretului. Cel care și-a dat singele în decembrie 1989 (chiar dacă a fost o lovitură de stat, manipulată din exterior, a existat în același timp o revoltă autentică), care a făcut Piața Universității, nu mai dorește decât să plece din țară. Foarte mulți tineri cu care stai de vorbă te întrebă care e formula de a-și căuta rostul în altă parte. Ce se întâmplă în fața ambasadei canadiene e frapant, sunt cozi interminabile.

A.C. - Traduce absența speranței...

A.H. - Sau o speranță care apare prea departe la orizont și care depășește scadențele biologice. Deasemenea, m-a frapat la Brașov, de pildă, că foștii mei colegi, generația mea, care în aprilie '90 nu-și ascundeau simpatiile politice, acum nu mai sunt dispuși să se manifeste pentru opoziție. Se exercită o asemenea presiune economică încît mulți preferă să nu-și mai exprime opiniile politice deschis. Puterea manipulează extrem de bine. De pildă, de curînd, s-au mărit substanțial salariile la fostul Steagul Roșu pe o baza economică absolut ireală; evident vor trebui dați afară numeroși

Comparînd procentele de păreri favorabile obținute de dnii Constantinescu (52%), Năstase (48%) și Iliescu (45%), cu cele ale Convenției (40, 3%) sau ale coaliției guvernamentale (32,4%), constatăm că fiecare dintre cei trei întrunea mai multe păreri favorabile decît voturile pe care le-ar fi obținut grupurile care îi susțin, respectiv Convenția sau coaliția guvernamentală.

Sondajul nu a pus însă întrebarea esențială: pe cine preferți ca președinte dintre domnii:

1. Emil Constantinescu și Adrian Năstase
2. Emil Constantinescu și Ion Iliescu
3. Adrian Năstase și Ion Iliescu.

Desigur, aceeași întrebare poate fi pusă și în legătură cu dnii Manolescu, Roman și Patriciu, dar numărul de păreri favorabile pe care aceștia le-au obținut nu le permite, momentan, mari speranțe. Cît despre dl. Coposu, acesta a refuzat în mod repetat sa candideze la președinția țării, rămînînd consecvent convingerilor sale monarhiste.

Dacă este normal ca în urma crizei care se prelungește, 66% să nu fie mulțumiți de condițiile de trai, procentul ridicat (58%) al celor care doresc o privatizare rapidă denotă cît de mult a evoluat opinia publică în ultimii doi ani. După reticențele pe care le aveau în trecut, oamenii și-au dat seama că privatizarea lentă se face în profitul celor care dețin posturile de hotărîre și în dauna restului populației. Lucrul merită să fie luat în considerare, atît de către cei care elaborează programele de guvernare cît și pentru organizarea campaniei electorale. Ar fi, spre pildă, util să se arate că, în ciuda afirmațiilor repetate ale reprezentanților și presei guvernamentale, criza prin care trecem nu se datorează "tranzicției", ci măsurilor luate pentru a împiedica realizarea ei.

Faptul este coroborat de rezultatele obținute de un institut american (v. pag. 2). Electoratul cere privatizarea - în proporție de 70%, dar (după publicarea proiectului guvernamental) numai 11% înțeleg în ce constă, iar pentru patru cincimi (79%) controlul corupției este prima condiție pentru redresarea situației.

Printre concluziile pe care le tragem din cifrele sondajului Soros este și faptul ca actualul președinte nu are un singur, ci doi concurenți, pe dnii Constantinescu și Năstase.

Mihai KORNE

angajați, or concedierile se fac astăzi pe considerente politice, încă mai pronunțat decât se făceau pe vremea lui Ceaușescu. Când se intra atunci în partid, gestul reprezenta o opțiune administrativă, în schimb astăzi este o acțiune clar politică. La Uzinele foste Steagul Roșu, toți au grijă să nu fie concediați, fiindcă asemenea salarii nu mai găesc. Puterea a reușit astfel să-i anihileze politic.

A.C. - Mai ales în condițiile de pauperizare și de pericol real al șomajului.

A.H. - În administrațiile centrale și locale, am nenumărate exemple, întrebarea este: aparții PDSR-ului? Dacă nu, gîndește-te să te înscri, noi va trebui să dăm afară. Un exemplu flagrant este cel al dlui Nicolae Noica, membru militant al PNȚCD. Era pe singurul post de inspector șef al calității construcțiilor pe țară. După ce s-au făcut presiuni asupra lui ca să nu mai aibă o atitudine politică național-țărănistă, i s-a desființat postul. Evident că dl Noica, care este un om de o valoare profesională incontestabilă, a reacționat normal și a demisionat. Acestea sunt presiunile care se exercită, de data asta fără nici o mască, deschis. PDSR-ul își plasează oamenii fără reticență sau scrupul, politizarea cadrelor administrative în dauna calității este omniprezentă.

AC - Prin șantaj deschis puterea nu-și mai pierde vremea cu lămuriri insidioase, iar oamenilor li se reactivează reflexul condiționat.

A.H. - Un reflex care nu a dispărut niciodată și el conferă puteri, față de Opoziție, un avantaj incomensurabil. Astfel, pe lângă avantajul material - se pare că cheltuielile electorale ale puterii în 1992 au fost de o mie de ori mai mari decât cele ale opoziției - există și un avantaj care se bazează pe mentalitatea inoculată în anii comunismului: supunerea, respectarea puterii, reflexul condiționat de a vota cu puterea

A.C. - Șantajul ostentativ, recenta coaliție cu PUNR-ul, cinismul afișat al altor decizii din ultima vreme nu sunt oare semnele demonstrative ale unei siguranțe de sine, mai ales pe plan extern?

A.H. - Este aroganța celui care a trecut printr-o mare spaimă și se simte din nou sigur. Și apoi sunt niște profesioniști remarcabili. Existența PRM-ului, a PUNR-ului a fost calculată cu abilitate, dînd puterii posibilitatea de a-și realiza planurile, iar cooptarea la guvernare a PUNR-ului este ca un avertisment dat nu numai opoziției din țară, ci și, ceea ce este mai grav, Occidentului. Îmi aduce aminte de atitudinea chinezilor la vizita lui Baladur, cînd i-au arestat pe disidenți: domnilor, vedeți-vă de treabă, noi facem ce vrem! Oamenii interesați de politică își pun întrebarea dacă există o Yaltă bis, o înțelegere asupra zonelor de influențe? Nu cred că există o asemenea tainică împărțire între cei mari. Există însă niște condiții obiective, legate de situația internă și externă, care, pînă la urmă, sunt echivalente cu un astfel de gentlemen's agreement.

A.C. - Dintre condiții, din nefericire, face parte și slăbiciunea opoziției.

A.H. - Și slăbiciunea opoziției și marea calitate profesională a KGB-ului și SRI-ului, comparata cu atitudinile și comportamentele diletanțe ale opoziției... Reproduc cuvintele unui profesor din

Sibiu: "trebuie să fiți conștienți voi, din opoziție, că dacă se pierd și următoarele alegeri, s-a terminat cu acest simulacru de democrație și România va deveni o țară de partid unic de tip latino-american în care opoziția va juca rolul de figurant, nu cel pe care-l joacă acum cu anumite veleități de opoziție reală. Trebuie să fiți conștienți că SRI-ul astăzi controlează mai bine decât controla securitatea pe vremea lui Ceaușescu".

A.C. - Se poate însă și altfel. Oameni politici și comentatori români își drapează ignoranța, șmecheria, meschinăria lipsei de viziune în spatele unei amoralități consimțite care, chipurile, ar fi apanajul actului politic. Ce este mai comic, exact cei care au profesat lășitatea și pasivitatea sunt campionii cinismului ca gesticulație politică, fără să vadă că Cehia lui Havel este țara care a ieșit cu cele mai puține pierderi și tulburări din "tranziție".

A.H. - Într-adevăr, afirmația că orice tranziție nu se poate face decât cu sacrificii materiale imense și trecerea printr-un purgatoriu economic este dezmințită. Cehia, unde au existat niște opțiuni politice și economice clare, unde Vaclav Klaus a știut să aplice o terapie coerentă, este o țară cu un șomaj și o inflație comparabilă cu cele din țările occidentale. Demonstrația cea mai eclatantă că se poate asigura tranziția dacă există o voință politică aliată cu competența economică. Or, România este țara în care nu numai că această voință politică n-a existat la nici un nivel, dar voința politică s-a exercitat în a sabota trecerea spre economia de piață. Aceasta este particularitatea românească.

A.C. - Ești unul dintre pușinii care nu s-a lăsat abuzat de imaginea noii puteri, mi-amintesc că în 15 ianuarie 1990, Quotidien de Paris titra "Alexandru Herlea, reprezentant PNȚ, acuza guvernul socialist francez că susține clanul comunist de la București", articol care a permis o interpelare în Senatul francez a ministrului de externe de atunci Roland Dumas. De unde această pasiune politică la un om de știință?

A.H. - Este, cred, o chestiune temperamentală, de educație și afectivă. Omul de știință în turnul lui de fildeș nu corespunde temperamentului meu. Solidaritatea cu țara mea o trăiesc cu multă acuitate. Ca să-l parafrazez pe Blaga, aș spune că simt cum îmi curge în vine sîngele străbunilor mei. Aceasta m-a determinat să militez în exil și să mă angajez după 1989 și în țară, în special în campaniile electorale. Am acceptat, la propunerea dlui Coposu, să candidez în orașul meu, la Brașov. Am fost, cred, unul din pușinii care am făcut în aprilie-mai 1990 campanie electorală la sate. Și pentru că am revenit la alegeri, dacă avem o șansă să ajungem la putere ea nu se poate realiza decât prin dinamism, printr-o transformare a raporturilor cu puterea. Dintr-o opoziție care dă replica, ea trebuie să devină cea care ia inițiativa. Dar ca să existe șanse de a câștiga în alegerile din '96, CDR are nevoie și de resurse materiale. Diaspora ar trebui să găsească modalități de ajutorare, fără a se investii în acțiuni disperate care duc la risipă inutilă.

PE SCURT

◆ Un sondaj de la începutul lunii octombrie, organizat de programul Agenției SUA pentru Dezvoltare "Bunădimineața România" cu sprijinul unui institut american, pe 1500 de subiecți, cifrează cîteva parametri neliniștitori: 62% consideră că situația economică a țării este mai proastă decât înainte de decembrie 1989 și jumătate din cei întrebați apreciază că o duceau mai bine înainte de căderea regimului Ceaușescu.

Între 60-63% sunt cei pentru care economia de piață înseamnă că: "oameni necinstiți pot să câștige bani fără muncă adevărată", "multe lucruri nu sunt vîndute la adevărata lor valoare", în fine, "turci, arabi și țigani se pot îmbogăți în timp ce românii o duc greu" ș.a.m.d.

Pentru îmbunătățirea situației, prima soluție a devenit "controlul corupției" (79%), "creșterea salariilor" trecînd pe locul 6! Dimensiunea dezorientării e dată de faptul că, în luna mai 1993, 31% dintre cetățenii întrebați declarau că înțeleg foarte bine ce înseamnă privatizarea, iar acum numărul lor a scăzut la 11%. Epuizat, electoratul cere privatizarea ((70%) și în același timp o contestă, 84% declarînd că își închipuiau "că democrația înseamnă ceva mai bun decât s-a dovedit a fi". În fine, un număr foarte mare din cei întrebați recunosc că "se simt foarte singuri și lipsiți de siguranță în noul sistem economic".

◆ Vice-președintele comisiei parlamentare pentru anchetarea situației locuințelor de stat atribuite demnitarilor, Gh. Toduț (PL'93). Gestul său "trebuia să zgudueze indiferența autorităților" care nu furnizează datele și informațiile solicitate. S-au dat cîteva informații sumare doar pentru 35 din cei 100 de miniștri care au primit diverse repartiții din 1990 încoace. Deputatul liberal a difuzat o listă, "lista Toduț", care cuprinde numele unor parlamentari, membri ai guvernului, consilieri prezidențiali care au beneficiat de repartiții ilegale de locuințe, unde figurează, Viorel Herbenciuc, Adrian Năstase, Dan Mircea Popescu, Traian Chebeleu, Mișu Negrițoiu, Dan Iosif, Vasile Văcaru ș.a.

◆ A fost arestat primarul (PNȚCD) al sectorului 3 București, Constantin Tutunaru, din sediul primăriei, exact în ziua în care programase discutarea anchetei pe care o inițiasse asupra repartizării ilegale a unor case. El a fost acuzat de fals, uz de fals și abuz în funcție, dar, declară avocatul primarului, acuzele nu sunt susținute de probe. S-a spus că arestarea s-ar fi petrecut la denunțul viceprimarului, Amedeo Preduț (PL'93), care a repartizat locuințe, fără știrea primarului. PNȚCD a explicat că arestarea primarului se explică tocmai prin faptul că a încercat să se opună actelor de corupție. La prima înfățișare din 18 octombrie, primarul a susținut că este nevinovat și că motivul arestării sale este politic. Judecătoria sectorului 3 a decis

**ABONAȚI-VĂ
LA LUPTA**

Fiecare dintre cei doi este mai bine plasat în opinia publică decât dl Iliescu. Atât acesta cât și forțele politice care îl susțin vor trebui să-și concentreze atacurile împotriva ambilor.

În cazul celui dintâi, puterea va continua să sprijine sau chiar să provoace disensiuni interne spre a compromite Convenția și a slăbi autoritatea președintelui său. În trecut, tentativele nu au reușit decât parțial ducând mai degrabă la compromiterea autorilor. Pe viitor însă, probabil că o confruntare nu va putea fi evitată. În acest caz credem că nu trebuie amînată prea mult spre a permite ulterior sfîrșirea rîndurilor și stabilirea unei coeziuni a celor rămași.

Nu credem că strategia electorală a Convenției trebuie să fie păstrarea în rîndurile sale a tuturor elementelor fluctuante, ci, cu precădere, cîștigarea unei părți cât mai importante din cei 21% de alegători care nu sunt încă hotărîți pentru cine să voteze. Degeaba se va strădui Convenția să menajeze pe fiecare șef de grup și pe cei cîțiva zeci de mii de alegători care i-ar urma, dacă nu va înlătura imaginea șovăielnică care s-a creat. Ca să poată cîștiga cel puțin jumătate din nehotărîți spre a dobîndi majoritatea absoluta, Convenția trebuie să fie unitară și disciplinată.

Atitudinea adoptată de Convenție la ultimele alegeri locale dovedește cît poate fi de nocivă prezentarea de candidați de către fiecare din partidele care o compun. Rezultatul nu a fost atît înfrîngerea Convenției, cît abținerea majorității alegătorilor care au permis ca foștii

responsabili PCR, să fie aleși de minoritatea votanților. O atitudine energică a Convenției poate să aducă la urne majoritatea celor care n-au votat.

În tabăra puterii, aprecierea de care beneficiază dl Năstase (48% favorabili și 38% nefavorabili) nu înseamnă neapărat că va fi viitorul candidat al nomenclaturii și mai ales al forțelor oculte în locul actualului președinte. Desigur, dl Năstase poate oferi acestor forțe garanțiile cerute, dar sprijinul acestora depinde mai cu seamă de gradul de uzură al președintelui. Popularitatea sa a scăzut simțitor de cînd a fost ales dar se mai poate redresa pîna în septembrie 1996. De altfel, nu ar fi prima dată că în decursul mandatului său, un președinte să fi totalizat peste 50% de nemulțumiți dar să poată cîștiga în cele din urmă. Firește că, după 1945, în niciunul din statele democratice condițiile de viață nu s-au deteriorat atît de repede ca în Europa de Centru și de Est după 1989, perioada guvernării dlui Iliescu în România. Avantajul pe care l-ar reprezenta pentru deținătorii puterii candidatura la președinție a dlui Năstase față de cea a dlui Iliescu este că ar da aparența unei schimbări în capul statului, ce ar înlesni menținerea neschimbată a structurilor oculte. Acest avantaj comportă însă și inconveniente ce pot fi mult mai mari.

O parte crescîndă a celor care beneficiază de starea actuală încep să înțeleagă că aceasta le compromite de fapt viitorul. Cîți dintre cei care au profitat cel mai mult după decembrie 1989 de

cei cinci ani de tranziție au putut înjgheba întreprinderi viabile, oricare au fost mijloacele de care s-au servit? Drama României nu este numai dezvoltarea mafiei, a corupției și a criminalității, fenomene ce se dezvoltă și în alte țări, ci faptul că de cinci ani nu avem decît prea puține realizări viabile, oricare ar fi omul politic sau metoda economică folosită pîna în prezent.

În România, agricultura, industria și activitățile terțiare de serviciu nu valorau mult pe vremea planificării comuniste, dar valorează și mai puțin astăzi, cînd echipamentele s-au uzat, pămîntul a sărăcit și randamentele au scăzut.

Desigur, oamenii puterii, care au vîrsta actualului președinte, se pot mulțumi cu structurile pe care le dețin, dar generația copiilor, în plină putere, și cea a nepoților care pășesc în viața activă nu pot amîna repetat, din patru în patru ani, de la o alegere prezidențială la alta, soluționarea problemelor vitale.

Preferința de care se bucură în opinia publică dl Năstase nu dovedește că ar fi mai bun ca actualul președinte. Postul la care a ajuns se datorează deținătorilor puterii reale, care au dovedit că știu să-și aleagă oameni ce nu-i pot păcăli. Cifrele sondajului ne par semnificative nu pentru că Năstase l-ar putea înlocui pe Iliescu, ci fiindcă arată că nu mai sunt mulți cei care pot și vor să întîrzie intrarea în normal.

Nu intrarea în Europa, ci nevoia de viață normală îi poate determina pe beneficiarii puterii să-l părăsească pe Iliescu și să caute un alt personaj. Cum au făcut cu Ceaușescu cînd l-au cautat pe Iliescu...

Mihai KORNE

punerea sa în libertate, dar Tribunalul Municipal București a făcut recurs și, pîna la judecarea lui (data n-a fost fixată), primarul Tutunaru rămîne în arest.

◆ Pentru deputatul PDSR Viorel Munteanu, prevederea din Codul Penal referitoare la propaganda comunistă este anticonstituțională, fiindcă noțiunea de comunism este identică cu cea de socialism... Iar deputatul PSM, Silviu Șomîcu, crede ca singura miză a interzicerii propagandei comuniste în Codul Penal este temerea că partidele de această inspirație pot cîștiga electoratul! Codul Penal a fost modificat, hotărîndu-se să fie pedepsită cu închisoarea de la 6 luni la 5 ani propaganda în favoarea statului totalitar.

◆ Cu ocazia modificării Codului Penal, s-a propus înăsprirea pedepselor privind faptele de presă. Cel mai aspru este pedepsit - este inițiativa șefului Comisiei juridice a Camerei Deputaților, Aurel Știrbu (PDSR) -, cu pîna la 9 ani de închisoare, ultragiul împotriva președintelui. Astfel, după votarea în Senat a îngrijorătoarelor articole 205, 206 și 236 din Codul Penal, Camera Deputaților sporește duritatea măsurilor adoptate împotriva jurnaliștilor.

◆ În 11 octombrie Camera Deputaților a adoptat Legea privind înființarea Societăților Naționale Agricole, prin care se prevede trecerea pămînturilor aflate la IAS în

proprietatea statului, ceea ce înseamnă, de fapt, o nouă naționalizare. Pe de altă parte, Forumul Național al Agricultorilor PDSR, - condus de fostul ministru al lui Ceaușescu și socrul actualului Adrian Năstase, Angelo Miculescu -, va înființa la țară structuri numite "sfatul gospodariilor" din care vor face parte directorul școlii comunale, veterinarul, agentul agricol și cel veterinar.... Și dacă persoanele cu pricina aparțin altui partid politic?

◆ Săpăturile "arheologice" de la Cluj continuă atît de haotic, încît amenință cu devastarea centrului orașului. UDMR Cluj a dat în judecată Muzeul Național de Istorie al Transilvaniei, amenințînd că, în cazul în care săpăturile continuă să se extindă, se va recurge, pe lîngă alte forme de protest, la nesupunerea civică.

◆ Comisia de cultură artă și mass-media a Parlamentului a desemnat cei 8 reprezentanți în Consiliul de Administrație al Radioului: Teodor Cățineanu și Dionisie Șincan (propuneri PDSR), Marius Guran (propunerea președinției), Vasile Stan (propunerea PNȚCD), Ilie Mihai (propunerea Radio), Alexandru Bertzi (propunerea PL'93), Gh. Cazan (propunerea PSM). Candidatura lui Ioan Roșca propusă de guvern a fost respinsă. 24 octombrie, birourile permanente a celor două camere au anulat alegerile pentru reprezentanții salariaților în Consiliul de administrație al televiziunii motivîndu-și

decizia (opoziția a votat contra) că Lucian Pintilie, Gabriel Liiceanu, N.C. Munteanu și Octavian Paler nu sunt "profesioniști".

◆ Într-un interviu acordat Europei Libere, Richard Schifter, asistent special al președintelui Clinton a afirmat, printre altele, că epistola celor 7 parlamentari care contestau numirea ambasadorului Moses la București "a fost scrisă de un american și el a utilizat niște persoane din PUNR care s-au lăsat folosite în rivalitățile politice americane". E vorba de cetățeanul american de origine română Victor Guran, despre a cărei biografie relatează pe larg săptămînalul american de limbă română "Lumea liberă" (nr. 315, din 15 oct. 94). Printre ultimele detalii: prezența acestuia în anturajul lui Ion Iliescu, cu prilejul vizitei sale recente în SUA, dejunul oferit în clădirea Capitoliului în onoarea oaspetelui fiind organizat de deputata Barbara Kennelly, soacra dlui Guran (alias Andronescu, după numele tatălui).

◆ "Cotidianul" din 27 oct. publică o scrisoare a adjunctului ministrului britanic de externe, Douglas Hogg, în care acesta precizează că Ion Iliescu a fost invitat în Anglia de revista americană "Business Week" iar programul vizitei este organizat de ambasada română de la Londra. Deci este o vizită neoficială de care oficialitățile britanice se vor folosi pentru a stabili contacte cu președintele României.

ȚARA ÎN CARE COMUNIȘTII AU URMAT COMUNIȘTILOR...

⇒ Primăria Bucureștiului nu are posibilitățile cerute de menținerea curățeniei în fostul Mic Paris. S-au înmulțit vesel rozătoarele, întîlnirea cu un șoarece sau șobolan fiind fapt curent. Treceam peste întîmplarea că aceste viețuitoare sunt vrednice purtătoare, între altele, de ciumă. Din fericire, natura a venit în ajutorul locuitorilor. Se constată o prezență crescută a cucuvelelor, care vinează chiar și în plină zi.

⇒ Distribuirea pămîntului continuă. Originală, ca și democrația. De pildă, specialiștii urbani ajunși să lucreze la țară au primit, conform legii, terenuri cu condiția să se ruralizeze. Așa a fost în comuna Morteni, jud. Dîmbovița. Terenurile le-au primit, dar de stabilit, ba. Apoi au plecat să lucreze în alte părți, dar reclamînd (și primind) partea lor din recolta realizată de alții, chiar dacă nu respectaseră condiția legală. (*România liberă*, 7.X.94) Cine spunea că nu se privatizează agricultura?

⇒ Refacerea țării este sarcina tuturor fiilor ei. Toată lumea după posibilități, după pricepere. La București a luat naștere Asociația Foștilor Ofițeri SRI. Președinte, tov. col. Botofei (fost loçtiitor la USLA), vice, tov. col. Gherghina (fost loçtiitor la

USLA), casier, tov. col. Gugiu (casier și înainte, la USLA). Sediul asociației e în str. Eforiei 1 (unde înainte era sediul Securității Capitalei). Obiectivul asociației: sprijinirea stîngii democratice. (*România liberă*, 11.X.94). Totul pentru propășirea democrației române.

⇒ La indicațiile prețioase ale Președintelui și cu străduința devotată a guvernului, după 5 ani de la Răsturnare, 2 (doi)% din volumul industrial a fost privatizat. (*România liberă*, 11.X.94). Mult a fost, puțin a rămas.

⇒ Veste bună: crește nivelul de trai. Dl. Iliescu, funcționar pe post de președinte, care la începutul anului (după cum ne anunța o reclamă copios plătită în *Paris Match*, 6.I.94) avea o simbră de 293.600 lei, va avea pe baza noii legi a salarizării 1.296.750 lei. O creștere de 341%. Pensionarii care l-au votat în 1992 aplaudă.

⇒ România dinainte de comunism era exportatoare de produse agricole. În România de azi e invers. Chiar și Bulgaria e excedentară. (*Bul. informativ al Băncii Agricole 15/94*). Da, dar noi suntem deștepti.

⇒ Dicționarul medical s-a îmbogățit cu ajutorul "celeii mai nebune fabrici de apă grea din lume" (*v. Lupia nr. 230*), combinatul de la Turmu Severin. Dr. Radu Antonescu, șeful secției de

medicina muncii de la Spitalul județean, a denumit sindromul Severin efectele nocive ale hidrogenului sulfurat în mediul incriminatei fabrici care funcționează fără autorizația Ministerului apelor, pădurilor și protecției mediului înconjurător, fără cea a Agenției pentru protecția mediului Mehedinți (*Radio Europa Liberă*, 18.X.94). Între timp și-a manifestat îngrijorarea și televiziunea sîrbă.

⇒ După Nicu C., un alt membru al familiei se vrea remarcat. Fostul cpt. Emil Bărbulescu. (în decembrie '89 era loçtiitor al insp. județean M.I.), după ce a publicat cartea "*Nicolae Ceaușescu a fost unchiul meu*", recidivează cu un volum de versuri. Strîmbe, dar valoros pentru ed. *Dosofiei* care s-a grăbit să le publice.

⇒ Într-o conferință de presă la Ministerul Apărării s-a anunțat că se vor comanda avioane de luptă din Anglia sau Franța spre a se înlocui cele 9 Mig-uri prăbușite anul acesta, iar flota sovietică rămasă intactă va fi întreținută de specialiști israelieni. (*Radio Europa Liberă*, 3.XI.94). Ce nu face partidul și guvernul ca să doarmă liniștit poporul... Pentru a ne apăra contra cui? Facturi de zeci de milioane de dolari cînd nu sunt fonduri pentru spitale, pentru repararea podurilor de cale ferată, pentru...

Șerban DEMETRIU

ÎNTÎMPLĂRI NU PEA ORTODOXE

Cu o istorie atît de scîlciață în anii negri, specialiștii vor avea mult de lucru pentru punerea la punct a scriiturii adevărate. Se cuvine a ne aduce aminte de prima manifestare de supușenie a conducerei Bisericii Ortodoxe Române.

În 1946, patriarhul Nicodim, abia întors dintr-o vizită în URSS, a făcut o declarație publică în care mulțimea fierbinte Generalisimului pentru că-i îngăduise a vedea cu ochii săi Kremlinul și-și exprima speranța că România va rămîne în veci alături de Moscova... Auzindu-i vorbele, ca român botezat ortodox, m-am simțit umilit.

A urmat șirul de patriarhi care, toți, au cooperat cu comunismul, rugîndu-se pentru sănătatea ateor dărimători de biserici. Abia mai tîrziu, aici, am descoperit cartea lui N. Iorga "Bizar după Bizar" ca să aflu că toți fuseseră în tradiția Bisericii ortodoxe care, autocefală zisă, a colaborat întotdeauna cu puterea politică a momentului.

Totuși, în ciuda drumului trasat de înalții lor păstori, au fost sub comunism și clerici neascultători care au preferat închisorile decît să-și trădeze credința. După cum și astăzi sunt alții neascultători, la rîndu-le trăgînd ponoase. Căci în fruntea Sinodului este același Teocist din decembrie 1989.

Pe 23 decembrie 1989, preotul Mladin din Craiova era îndemnat de o înaltă față bisericească să convingă oamenii a lăsa manifestațiile și a se retrage la casele lor. Ceea ce preotul Mladin n-a făcut. Ulterior, acel devotat slujitor, pe nume Nestor Vornicescu, a fost răsplătit fiind uns mitropolit al Olteniei. și cu puterea ce i-o dădea scaunul, a dat ucaz de înlăturare a indisciplinei preot de la biserica Sf. Spiridon. Dar credincioșii i-au luat apărarea și s-au opus. Vlădica a făcut apel la poliție și împreună au organizat o descindere purificatoare: din biserica

au fost luate obiecte de cult, fără a da atenție oamenilor adunați să-și aperse duhovnicul, iar din casa parohială a fost izgonită familia preotului. Care preot a făcut apel la Patriarhie. Aceasta, mai diplomată, a decis mutarea indisciplinei în altă parohie. Ceea ce iertătorul Vlădică nu a îngăduit, interzicîndu-i total dreptul de a mai sluji. Enoriașii fiind mai departe alături de păstorul lor, preotul Mladin slujește într-o curte, deși de doi ani nu mai are salariu. Între timp, el s-a adresat tribunalului civil.

Lată alte exemple relatate de *România liberă* din 21.9.94.

Părintele Ioan (condamnat pe viață sub comuniști) a fost mutat de la Plumbuita la Tg. Mureș după ce-și exprimase într-o predică regretul pentru sîngele vărsat de martiri, căci "la noi nu s-a schimbat nimic".

Părintele Argatu, de la mănăstirea Cernica, a fost de trei ori otrăvit prin potir. L-au salvat Dumnezeu și măicuțele de la Christiana.

Maica Veronica a rămas stareță la mănăstirea Vladimirești doar cu numele. Odinioară prizonieră a închisorilor comuniste, acum e încuiată în camera sa de "comitetul de conducere" cu știrea episcopului Casian. E drept că maica Veronica a îndrăznit să vorbească credincioșilor despre nevrednicia înaltelor fețe bisericești.

Ultima ispravă a democrației originale susținută în Dealul Patriarhiei a fost îndreptata împotriva măicuțelor de la Tîrchilești. Maica Gherghina, 59 de ani, și cîntărețul Cornel Stanciu au fost arestați pe 18 septembrie la cererea preotului (devotat) Nicu Dârma, care a insistat să li se pună și cătușe. Informația a fost transmisă presei de sora maicii Gherghina. Celelalte măicuțe vizitate de jurnaliști, s-au declarat solidare cu maica Gherghina, deși se așteaptă la persecuții similare.

Ș.D.

BOLNIȚA DE LA MĂNĂSTIREA PASĂREA

Am primit o scrisoare alarmantă de la ing. Constandache Eugen, din Eschweiler (Germania), care a vizitat în august a.c., în urma unui articol din *România liberă* (18/6/94), Mănăstirea Pasărea, de lângă București.

Mănăstire "de sine", la Pasărea maicile au în comun rugăciunea și ascultarea, gospodărindu-se singure, agoniseala aparținîndu-le integral cu dreptul de a o folosi cum cred de cuviință. Astfel, măicuțele Mina și Pavelida au cumpărat un teren de 3.000 m.p. pe care și-au construit casa și o crescătorie de nutrie și vulpi albe: visul lor era ca din banii cîștigați să construiască un azil-spital pentru călugărițe și bătrîne, bolnave și singure. Proiectul le fusese inspirat de Schimonahia Mina, sub a cărei ascultare se aflaseră amîndouă peste 4 decenii. La aceste economii au adăugat banii obținuți din vînzarea gospodăriei lor și, în 1990, au trecut la executarea construcției după planurile unui arhitect, pe un teren viran cu gropi și bălării pe care, prin munca lor, l-au făcut apt pentru construcție, teren aflat în afara incintei mănăstirii, dar lipit de ea. La sfîrșitul lui 1990, Bolnița a fost terminată cu o cheltuială de 1.300.000 lei.

În prezent, așezămîntul, care este susținut doar cu donațiile credincioșilor, suportă cheltuieli de îngrijire și hrană a 28 de bătrîne, maici și maice, aduse de familie sau culese de pe străzi, îngrijite de patru surori, dintre care una este trimisă de asociația Christiana. Tot din aceste donații este suportată școlarizarea unei viitoare măicuțe care studiază medicina.

"În tot așezămîntul domnea o curățenie exemplară, scrie în scrisoarea sa ing. Eugen Constandache, și toate bolnavele, care puteau încă gîndi sau vorbi, și-au exprimat recunoștința pentru Măicuța lor, cum o numeau, mărturisind că

pag. 5

EXILUL ROMANESC, IDENTITATE ȘI CONȘTIINȚĂ ISTORICĂ - VI

urmare din numărul 232

În comunicarea sa, CURAJUL ȘI RISCUL REZISTENȚEI NOASTRE, DOINA CORNEA a plasat pe tărîm moral șansa revirimentului național, de care depind, pînă la urmă, și schimbările politice din țară.

▲ *Apreciind rolul exilului, care "a însemnat un contact cu lumea ideilor interzise, cu mărturiile asupra istoriei nemistificate, asupra celor care au suferit și a acțiunilor de rezistență din țară", Doina Cornea a mărturisit: "altfel n-aș fi luat cunoștință de dezastrul care a avut loc la noi și de mijloacele de a lupta împotriva lui și cred că în țară nu s-ar fi putut face mai nimic fără spațiul de adevăr al exilului. Și în prezent, el poate fi "o cutie de rezonanță a ceea ce se întâmplă acasă, dar politica României, vrem nu vrem, se face în țară, unde trăiesc milioanele de alegători de care depindem cu toții. Așa că, de la simplul alegător, la frunțașii politici trebuie să ne asumăm destinul țării. Suntem oare la înălțime întotdeauna? S-a făcut mult de patru ani încoace, în condiții extrem de grele, dar nu s-ar fi putut face și mai mult dacă noi am fi fost altfel? Pentru că în România comunistă nu numai că a fost exterminată fizic elita din toate domeniile, dar a fost exterminat sufletul românesc, "adică toți, într-o măsură mai mare sau mai mică, am murit întru ceva". Pentru Doina Cornea, una din*

pag. 4

niciodată în aproape trei ani de funcționare a așezămîntului, nu fuseseră vizitate de maica stareță. Mănăstirea posedă 27 de vaci, dar nici un litru n-a ajuns vreodată la căpătîiul bolnavelor din Bolniță. În prezent, stareța mănăstirii, Lucia Dumbravă, se luptă să răpească maicilor așezămîntul, să expedieze la diferitele aziluri bătrînele și bolnavele (știm cum sunt îngrijiți nefericiții care ajung în aceste așezăminte ale statului neocomunist), iar bolnița să o transforme în casă de oaspeți, funcționînd ca hotel, considerînd că se pot obține, de fiecare pat închiriat, între 8 și 20.000 lei."

În încheierea scrisorii sale, ing. Eugen Constandache solicită o campanie de protest, care singură mai poate salva Bolnița de la mănăstirea Pasărea:

▲ *"Măicuțele sunt foarte descumpănite căci, conform legilor monahale, ele sunt obligate la ascultare oarbă. Și dacă Patriarhia nu le asigură ocrotirea, ierarhii susținînd stareța comunistă a mănăstirii, cele 28 de bolnave și bătrîne vor porni din nou pe drumul calvarului, din care au fost salvate de măicuțele Mina și Pavelida. Eu fac apel la domniile voastre să protestați peste tot, la organele neocomuniste ale Sinodului, la ziare și la alte autorități, fiindcă numai așa Sinodul va fi obligat să oprească crima pe care, în momentul de față, se pregătește să o înfăptuiască la mănăstirea Pasărea".*

modalitățile de a ne ridica din morți, de a redeveni oameni vii este curajul.

Curajul nu e o virtute în sine, precizează vorbitoarea, el devine virtute numai cînd slujește la înfăptuirea unei valori sau a unui ideal. "Este curajul ascendent care duce către ceva mai vast decît noi înșine." Ca manifestare psihologică, curajul este totdeauna efortul de a depăși un obstacol interior, este, deci, o problemă de voință, de autocontrol și autodepășire. Ceea ce trebuie să depășim nu este doar frica, "ci limite mai acute și mai greu de învins: ale durerii, ale descurajării și mai ales ale egoismului, cu toată paleta sa ca un hățîș în sufletul nostru. Orice depășire a unei astfel de limite presupune părăsirea deliberată a unei inerții psihologice coborîtoare pentru cîștigarea unei alte deprinderi, în sens ascendent, care înseamnă nu numai o cucerire, dar și un sacrificiu, și aici e tot necazul. Dacă consimțim sau nu să facem acest sacrificiu. Este nu numai o contopire înouitoare cu altceva, ci și o pierdere, o smulgere dureroasă din rutină. Actul de curaj presupune o adevărată asceză în numele unei înălțări către o valoare de atins. Iar atunci cînd are loc, indiferent de rezultatele exterioare, o victorie asupra noastră înșine. Sunt tot altele banalitățile pe care, în general, noi toți le-am cam uitat, deși reprezintă indicii de sănătate ale unei națiuni. Trebuie deci să devenim alți oameni.

Dovezi de curaj au dat în anii '50 luptătorii din munți și cei martirizați în închisori. O adevărată rezistență în acei ani trebuie căutată nu altă înafară - deși au fost și cazuri de mare solidaritate pentru că societatea românească era mult mai sănătoasă decît astăzi - cît în închisori, unde avem adevărate modele. Gheorghe Brătianu ar fi trebuit să dea o singură semnătură pentru a fi liber, dar demnitatea lui a mers atît de departe încît a socotit că valoarea pentru care rezistă în închisoare înseamnă mult mai mult decît propria-i viață. Episcopii greco-catolici tot cu o semnătură ar fi fost liberi, sau episcopii ortodocși care au vrut să rămînă purtătorii dreptei credințe, să nu se incline față de puterea politică. Generalii noștri despre care am aflat datorită revistei Memoria că au însemnat prima noastră rezistență, neacceptînd să depună jurămînt pentru republica instalată de comuniști. Așa dar, filosofi, episcopi, istorici, generali au preferat să moară, fiindcă aveau o altă ierarhizare a valorilor."

Din perspectiva acestei analize a curajului ne putem explica și una din cauzele importante pentru care atît de pușini români au acceptat, începînd cu anii '70, să opună o rezistență mai hotărîtă sistemului comunist. "Dacă în anii '50, după organizarea exterminării elitei noastre militare, politice, economice, administrative, culturale, ecleziastice, chiar agrare și meșteșugărești, paralizarea treptată a societății civile era explicabilă, începînd cu anii '70, după destinderea de la începutul anilor '60, o rezistență mai organizată, mai masivă, ar fi fost posibilă, dacă am fi consimțit să afirmăm acea latură sacrificială a curajului, așa cum au făcut-o polonezii, sau cehii Cartei '77. Ne-asumîndu-ne latura sacrificială a curajului, în anii '70, i-am lăsat singuri pe Paul Goma și pe cei cîțiva din jurul său, care au asumat un sacrificiu. Singuri i-am lăsat pe inițiatorii primelor sindicate libere, pe Vasile Paraschiv, sau, mai tîrziu, pe cei din grupul sindical din Zărnești. În cazul sindicaliștilor era vorba de învins un dublu

obstacol. Pe de-o parte frica, dar pe de alta și un fals elitism: cum, eu, intelectual, să apăr niște oameni necunoscuți. Singur l-am lăsat pe Părintele Calciu și pe Ion Brătianu, pe Radu Filipescu, Gabriel Andreescu..." etc

Prezentul celor patru ani, cu slăbiciunile, eșecurile, vulnerabilitatea noastră ca neam, devine parțial explicabil tot prin analiza curajului, înțeles ca asceză, ca victorie asupra noastră înșine și asupra deprinderilor și formelor mentale pe care le purtăm în noi, genetic dobîndite sau a unor reminiscențe ale sistemului comunist. Iar în condiții de libertate și poate datorită lor, avem și pe mai departe nevoie de curaj. În confruntarea noastră actuală cu avatarurile comunismului, cu cei pe care-i vedem azi la putere, dintre care mulți au mîinile pătate de sînge, cei care vor reconstruirea țării, reconstruirea identității noastre, pentru a reuși au nevoie de curajul de a deveni alți oameni, de a depăși limita rutinei noastre interioare. Este curajul invizibil, de multe ori anonim, deloc spectacular.

Curajul înțelegerii dintre noi presupune bunăvoință, gest care stă la baza comunicării, a coeziunii sociale, la baza oricărei lucrări comune. Este curajul de a depăși ieftine veleitarisme, de ști să cedezi locul altuia atunci cînd recunoști că e mai bun decît tine, curajul de a ne ști uneori călca pe inimă, de a înfrînge limita orgoliului rănit sau a vanității nesatisfăcute. Curajul de a renunța la rivalitatea politica, știind să ne măsurăm gîndul, ideea pe care o lansăm, curajul de a renunța la superficialitate. Politica, printre altele, este și un sistem de comunicare, nu numai de confruntare, de înlăturare sau de excludere a adversarului, este și un sistem de relații binevoitoare de la om la om, de la lider politic la lider politic, atunci cînd sunt angajați împreună prin alianțe, prin proiecte în slujirea reală a țării.

Curajul de a învinge suspiciunea atunci cînd nu e fondată, neîncrederea și necredința. Curajul de a depăși limita primatului cu orice preț al egoismului, al comodității, somnolenței și indifferenței.

Curajul de a fi mereu solidari cu principiul care ne întemeiază gîndirea politică fără a aluneca pe panta mult mai ușoară a speculațiilor politicianiste, demagogice sau ale echivocului politic axat pe motivația lui "să nu se spună că...". Cea mai pernicioasă politică motivație, pentru că înseamnă ca îți îmbrățișezi adversarului propriile criterii de judecată, te pui pe pozițiile lui și-i faci cu ochiul. Maghiarii trebuie apărați atunci cînd se încalcă drepturile omului sau adevărul bisericii greco-catolice trebuie răspicat, fără să ne temem că pierdem voturi. Dacă renunțăm la principii facem jocul puterii cripto-comuniste.

S-au pierdut astfel cîteva șanse. În 1990, la un an de la aniversarea revoluției, 150.000 de studenți au intrat în grevă generală, dar ei n-au fost susținuți nici de muncitori, nici de parlamentari. Au rămas izolați, ba chiar un grup de intelectuali s-au lăsat prinși de viclenia lui Iliescu, și-au mers la Cotroceni pentru a purta discuții. Studenții descurajați au abandonat greva... Poate că am pierdut un moment. Un alt exemplu: imensul capul de simpatie de care s-a bucurat Regele în 1992 n-a fost valorificat nici de partidele noastre, nici de societatea civilă și

pag. 7

PAUL GOMA A FOST DECORAT CU MEDALIA COMEMORATIVĂ A REVOLUTIEI UNGARE DIN 1956.

Sîmbătă 22 octombrie 1994, ambasadorul Ungariei la Paris, Béla Szombaty, i-a înmînat scriitorului Paul Goma MEDALIA COMEMORATIVĂ A REVOLUTIEI DIN 1956. Ea îi fusese decernată în 1991, la împlinirea a 35 de ani de la revoluția maghiară. Cu același prilej li s-au înmînat luptătorilor unguri, refugiați în Franța în 1956, Eugène Sujansky - președintele combatanților maghiari -, Nagy Imre, Szabo Zsütsa și Tardos Tibor - "PLACA COMEMORATIVĂ A REVOLUTIEI DIN 1956", decernată cu o zi înainte de președintele Ungariei, Arpad Göncz, în cadrul unei ceremonii care a avut loc în sala Nandorfehervari din clădirea parlamentului maghiar.

În cuvîntul său, Paul Goma a precizat că, în ceea ce-l privește, n-a fost vorba de eroism, așa cum aprecia ambasadorul Ungariei la Paris, ci de o reacție normală, așa cum firesc a fost să perpetueze amintirea revoluției din 1956 în scrierile sale.

Paul Goma a fost însoțit la această ceremonie de soția sa Ana-Maria, de Ștefana și Alexandru Bîanu și de Andrei Doicescu.

LA INSTITUTUL ROMÂN DIN FREIBURG

Între 7 și 9 octombrie, membrii Institutului Român din Freiburg s-au regăsit, ca în fiecare an, cu ocazia adunării generale și a sesiunii de comunicări. Cei veniți de curînd din țară nu știu poate că la Freiburg, vechiul și încîntătorul oraș universitar din Pădurea Neagră, se află unul din cele mai importante așezăminte culturale din Exil: Institutul și Biblioteca (peste 80.000 devolume) unde sunt, de asemenea, depozitate colecții de arhive, documente, manuscrise, tablouri de artiști români, costume și icoane, un adevărat muzeu păstrat în casa de pe Uhländstrasse, prin grija și devotamentul Directorului, istoricul Iancu Bidian, și a colaboratorilor săi benevoli, doamnele Ina Nasta și Rodica Moșinski.

În introducere, dl. Bidian a evocat memoria unui vechi membru și vicepreședinte al Institutului, decedat de curînd, profesor universitar de limbi romanice Constantin Nagacevski, unul din acei intelectuali exilați rămași credincioși culturii românești.

Trei comunicări au fost consacrate filosofului Octavian Vuia, dispărut cu o săptămîină înainte de evenimentele din decembrie 1989. Dl. Nicolae Stroescu-Stînișoară, director pînă de curînd al *Europei Libere* - secția română -, a vorbit despre rolul lui Octavian Vuia la acest post de radio. Octavian Vuia, unul din fondatorii Centrului Român de Cercetări din Paris, alături de Mircea Eliade și Horia Stamatu, a făcut parte din prima generație de exilați pentru care angajamentul față de România a fost o obsesie, trăită în conștiință ca un imperativ categoric. Vuia a fost elevul lui Heidegger și, pe lângă cultura sa filosofică și istorică, a avut o preocupare deosebită pentru problemele religioase. La *Europa Liberă*, unde a început să lucreze în 1957, a participat la conducerea departamentului și a dus o acțiune susținută de informare și îndrumare în emisiunea "*Lumea creștină*", în cadrul căreia depășea limitele jurnalismului prin ținuta sa intelectuală și vastitatea temelor abordate, cum ar fi cea a creștinismului în perspectiva Drepturilor Omului.

Despre Octavian Vuia a făcut o comunicare interesantă și documentată dl.

Nicolae Florescu, redactor-șef al săptămînalului *Jurnalul literar*, venit anume de la București. Pentru Nicolae Florescu, Octavian Vuia era sortit, prin firea sa, să aleagă exilul, aparținînd acelei generații despre care Eugen Ionescu afirmase odată că ea ar fi putut ridica România, dacă Occidentul și mai ales Franța anilor 50-60 intoxicată de propaganda marxistă, n-ar fi ignorat cu dinadins adevărata soartă a țărilor din Est. Într-o asemenea atmosferă, de care vorbește și Eliade în *Jurnalul* său, recomandările lui Heidegger sau ale lui Berdiaev nu l-au putut ajuta pe tînărul Vuia, care pregătea o teză de doctorat la Sorbona ("*Commentaires sur les fragments de Parménide*") să capete o bursă la Paris, astfel încît el a plecat în Germania. În 1943, în *Revista Fundațiilor Regale*, Vuia scrisese un text care-l definește și-l situează în epoca sa, despre răspunderea intelectualului, despre sensul tragicului și al sacrificiului pentru un ideal care se confundă cu idealul Patriei. Octavian Vuia a fost "un profesor de conștiință românească" și un pedagog în cea mai bună tradiție a misionarismului transilvan. Radio Europa Libera i-a oferit, în locul unei catedre universitare la care putea aspira, o tribună pentru talentul său de îndrumător, în sensul atribuit de el îndrumării omului creștin, acel "homo existens", care a stat în centrul viziunii sale filosofice.

În discuția care a urmat, dl. Stroescu-Stînișoară a făcut mai multe observații interesante despre relațiile lui Vuia cu Heidegger, maestrul care-i obliga pe studenți să învețe greaca veche (exemplu urmat de Noica mai tîrziu!) și despre simpatia cu care îi privea pe studenții români ("die Lateiner"). Vuia a avut cu Heidegger, ceea ce vorbitorul a numit "o relație cumpătată", căci el nu putea subscrie la teoria acestuia din urmă despre "ființa uitată" sau abandonată ("*Gottesvergessenheit*"), precum nu putea adera nici la existențialismul sartrian, pentru care "răul este celălalt". În schimb, Vuia a fost apropiat de existențialismul creștin al lui Gabriel Marcel, care a propovăduit "gîndirea dialogică", deschiderea către celălalt. În realitate, cu cît a pătruns mai adînc în cultura

occidentală, cu atît Octavian Vuia și-a redescoperit în profunzime rădăcinile.

Revenind asupra filosofului Vuia, profesorul Roberto Scagno de la Universitatea din Padova, a făcut o expunere deosebit de densă, care ar merita să fie reluată în detaliu dacă spațiul ne-ar permite-o. Dl. Scagno a revelat, de exemplu, interesul lui Vuia pentru filosofia culturii, pentru gîndire și religie, cu accent asupra legăturii între idealism și creștinism. În concepția lui Vuia, un rol esențial îl joacă principiul fraternității, combinat cu principiul federalist, în care el vedea o soluție pentru Europa, și recomanda ecumenicitatea ca o formulă primordială pentru un consens necesar. Octavian Vuia credea într-o victorie în timp a unirii între biserici, așa cum credea în deschiderea către valorile transcendente.

Expunerea a suscitat o discuție despre atitudinea (la ora actuală în România) a unui anumit "tradiționalism" devenit agresiv față de cei care cred că este inevitabilă apropierea și deschiderea ecumenică necesară lumii de azi. S-a subliniat, prin contrast, tonul și nivelul dezbaterilor pe tema valorilor tradiționale în anii dinainte de război. Un subiect într-adevăr pasionant care ar merita o sesiune aparte.

Dacă Ovidiu Vuia a fost în centrul discuțiilor, trebuie amintite și alte trei comunicări interesante. Dr. medic Mihai Neagu din Freiburg a evocat figura lui Constantin Noica, din unghiul unor amintiri personale originale, despre omul și familia Noica, familie "*cu un pronunțat simț al performanței*", simț pe care-l regăsim în obsesia culturii care l-a urmărit pe Noica. Discuția a revelat că lipsește o reflecție aprofundată asupra omului și operei, reflecție care să permită depășirea rezervelor suscitade de anumite declarații ale lui Noica în vremea dictaturii comuniste.

Luînd apoi cuvîntul, Oana Mirabeau-Dobrovici, din Geneva, a prezentat în linii mari acțiunea "*Opérations Villages Roumains*" din Elveția, ilustrînd cu cifre și exemple impresionante aportul comunelor elvețiene care au participat la O.V.R. în ultimii cinci ani, în care s-a trecut de la ajutoarele materiale, la o nouă formă de colaborare, bazată pe schimburi de experiență în toate domeniile. Comunicarea binevenită a dnei Mirabeau, completată de informațiile dnei Pop-Câmpeanu pentru o comună de lînga Paris, au fost, în ultimă instanță, un mesaj de încredere în renașterea satelor românești și în capacitatea de dăruire a oamenilor din Occident pentru mai-binele României.

Ultimul conferențiar, istoricul Matei Cazacu, a vorbit despre permanența exilării opoziționarilor față de stăpînire, sub forma "pribegiei" sau a "surghiunului" de-alungul istoriei românilor, pînă la domnia lui Cuza. Odată cu regimul comunist, exilul a luat proporții nebănuite: în ultimii 40 de ani au fost mai mulți pribegi decît în două mii de ani! În încheiere, Matei Cazacu a făcut o aplaudată și spirituală evocare a unor momente trăite în exil, la Paris, pe baricadele artilor '80

Sanda STOLOJAN

entuziasmul a căzut". Dna Cornea regretă, în aceeași serie de evenimente ratate, absența de la Simpozion al Regelui Mihai.

În încheiere, Doina Cornea lansează un apel. "Trebuie să ne zmulgem din rutina psihologică în care viața ne-a trăit, sacrificând gama micilor interese, orgolii, suspiciuni, egoisme, tentații materiale, inerții, comodități, avantaje, duplicități, slăbiciuni, frivolități, ezități, nehotărâri, demagogii, calcule și așa mai departe... Pare ușor și nu știu de ce este așa de greu, pentru că trebuie să murim mai întâi pentru ceva, să părăsim aceste mici deprinderi care, înă, la scara națiunii sunt grave, pentru a putea să devenim alți oameni. Atunci totul va deveni ușor, restructurarea, refacerea, politică. Dar, pînă atunci, ne va trebui mult curaj."

Și ca o dovadă vie a întemeierii în curaj a unui destin, am avut bucuria de a-l auzi pe ION GAVRILĂ evocîndu-i pe PARTIZANII MARTIRI DIN MUNTII FĂGĂRASULUI. Unul din puținii supraviețuitori ai acestei epopei puțin cunoscute, Ion Gavrilă, după aproape 15 ani de luptă, s-a ascuns 20 de ani pînă a fost arestat abia în 1978. Astăzi își împarte viața între lucrul pămîntului și scrisul cărților. În 1993, a apărut primul volum, care reconstituie lupta partizanilor din Făgăraș între 1945-1952, la editura timișoreana Marineasa.

"Noi ne socotim luptători și nu victime. Victimă a fost Belu Zilber și alții de-ai lor, dar noi n-am fost așa ceva. Ei ar cam dori să fim victime, ba unii, într-un proiect de lege, au hotărât chiar o reabilitare, să ne scrie la gazeta de perete, după ce trecem prin judecata tribunalelor, care sunt aceleași ca înainte. Se încearcă să se arate că rezistența armată s-a redus la lupta țărănilor împotriva colectivizării. A îmbrăcat rezistența noastră și acest aspect. Dar oare e atât de greu să se știe că nu pentru pîine, pentru hambare și pătule și pentru o rumenă pîine, ci pentru seninul din ziua de mîine au luptat Ionii și Gheorghii care au fost țărani? Și chiar dacă rezistența ar fi fost făcută numai de țărani, nu pentru averi trecătoare, ci pentru demnitate și dreptate au luptat acești oameni. Se mai încearcă și alt lucru. Se spune că, la urma urmei, rezistența n-a fost un lucru mare, a fost ceva izolat, ici-colo. Am aici martori pe doi dintre cei pe care dovră îi iubii, Doina Cornea - numai în satul din care provine, cu numele de Cornea au fost o mulțime de oameni, începînd cu studentul Marcel Cornea, cel dintîi căzut dintre noi - și pe Octavian Paler, al cărui sat se învecinează cu al meu în Făgăraș și în care am numărat, doar la o primă amintire, vreo 10 oameni implicați în rezistență.

Rezistența românească a început de cînd au trecut sovieticii dincoace de Nistru. Un lucru nu se prea spune în presă. Poate nici nu se știe, dar s-ar putea ști: în 1947 a existat în România un comandament unic al luptei pentru rezistență, format din oameni din armată, partide și mișcări politice, adunați în jurul unui singur țel, lupta anticomunistă. Din procesul celor 150, care a avut loc în noiembrie 1948, în care am fost implicat și eu, se poate afla acest lucru. Există și o altă prejudecată de care se face caz printre istorici, și n-aș fi vorbii dacă la televiziune n-ar fi spus, cineva chiar din Franța, că istoria acestor vremuri s-ar putea scrie cam peste 50 de ani. Să

așteptăm atunci ca securitatea să distrugă documentele, noi să murim și să rămînă mărturie cele pe care Securitatea le va lăsa sau le va fabrica pînă atunci.

Toți munții României și-au avut contribuția lor la rezistență, Munții Banatului, Vrancei, Munții Apuseni, Obcinele Bucovinei, chiar și munții Dobrogei. Acum cîțiva ani, trecînd prin Dobrogea, am vrut să văd și eu unde au luptat și au murit frații mei de acolo și mă gîndeam oare aromânii care, după vorba lui Țuțea, "sunt români și jumătate" venii din Mții Pindului, cum s-or fi simțit pînă dealurile de aici?

Aceste grupuri au avut tactica și strategia lor. I-am putea împărți în două. Cei în care au intrat ofițeri de grad superior au căutat să pornească o acțiune mare. Într-adevăr au pornit-o, dar au și terminat-o repede. Cei mai mărunți, studenți, elevi, am adoptat o altă tactică, lupta de gherilă care are darul ca o mîră de oameni hotărîți să poată să se lupte cu forțe chiar de mii de ori mai mari decît ei, fără să-i poată birui. Faptul că am rezistat timp de 8 ani e o minune. Dar explicabilă în parte. Eram un grup de tineri care ne cunoșteam de mici, crescusem în aceeași sfință frăție. Între noi infiltrare nu a putut fi, aveam la îndemină și cel mai compact și mai inaccesibil masiv muntos al țării, Munții Făgărașului care ne-a apărut. Am avut oameni de sprijin devotați. Aș aminti femeile și fetele care s-au implicat cu un curaj care ne mira. În satul Ileni există Maria Cornea, al cărui logodnic a fost ucis de securitate și s-a angajat cu toată puterea ei alături de noi. N-am văzut-o la chip decît abia după revoluție. Apoi ne-am împărțit în grupuri mici mai mobile, am renunțat la un centru permanent, fiind într-o continuă mișcare, peste tot și nicăieri, iar iarna ne îngropam în zăpadă în locuri greu de atins. Ne-am pus la punct un sistem de informare la poalele munților, cu oameni devotați și pricepuți. Ca o simplă curiozitate, nici unul din noi - deși, în afară de trei inși au murit toți - n-au murit în munți. Răniți am fost, dar mort în munte niciunul.

Rezistența anticomunistă a avut un caracter național și țelul organizațiilor de lupta anticomunistă nu era cel al unui partid sau al unei mișcări, ci a neamului întreg. Am avut întotdeauna conștiința că noi reprezentăm statul român adevărat. În condamnările noastre la moarte stă scris că ne-am însușit prerogative ale statului. Exact așa am și făcut.

O mențiune specială. Cele mai multe grupuri de rezistență pe care le-am cunoscut au fost, ca și cea de la Făgăraș, inițiate și formate din foști Frați de Cruce de la Universități. Unora culoarea ochilor acestor foarte tineri luptători - 16-20 de ani - nu le place. Dar le pot răspunde lucrul următor: munții României au fost și pe vremea aceea unde sunt și astăzi, în mod egal pentru tinerii României, dacă numai unii s-au dus să lupte istoria va trebui să se mulțumească cu aceștia, buni sau răi, atît cîți am fost și suntem.

Eram conștienți în același timp că suntem ostași ai lui Cristos și ai neamului nostru, iar inmul nostru era Iumul Marian al studenților greco-catolici de la "Astru", fiind laolaltă și ortodocși și greco-catolici. Între noi nu existau diferențe politice sau religioase. Am încercat să ne încadrăm faptele în onoarea militară și morala creștină atît față de prieteni, cît și față de dușmani. Nu se va găsi nicăieri o faptă de care să ne fie rușine sau să fi săvîrșit vreuna care să murdărească moral lupta noastră."

Cînd partizanii din Făgăraș, într-o împrejurare dramatică, întîlnesc turiștii de la Cabana Bălea, înainte de a se retrage, le spun: "Spuneți vă rog, oamenilor din țară că mai există un colț din regatul României, care nu și-a plecat capul înaintea comuniștilor. Și atîta timp cît ne vor sta capetele pe umeri, acest colț de țară va fi liber".

La urma urmei, ce-am vrut noi? Nu să răsturnăm regimul comunist cu o mînd de oameni. Am vrut să fim niște lacrimi de sînge care să spălăm fața mamei noastre România.

(urmare în numărul viitor)

NOUTĂȚI EDITORIALE

G.M. CANTACUZINO

"Scrisorile către Simon"
ediție îngrijită de
Ileana Corbea și N. Florescu
Ed. Dacia, Cluj
colecția "Remember"

Autorul cărților "Arcade, firide și lespezi" (1932) și "Pătrar de veghe" (1934), a eseului "Despre o estetică a reconstrucției" (1947), inițiatorul revistei "Simetria" (1939-1947), arhitect, pictor și prozator de mare finețe, G.M. Cantacuzino a avut parte după război de închisoare și uitare.

Cele 14 scrisori, adresate în anii 1955-59 lui Simon Bayer evocă capitalele europene, Viena, Roma, Paris, anii de formare și România interbelică. O frază din meditația asupra "specificului românesc" în vinovăția și nu în armonia și noblețea lui, amintește de celebra sa pagină despre mitocanul român:

"Țară de mare farmec și puține virtuți, în care se găsesc câteodată eroi, dar nu

sfinți, nici filosofi, în care lumea moare ușor fără a ști să trăiască, gîndește pripit, fiind anarhică pentru tot ceea ce o depășește, și conservatoare pentru ceea ce e dominat de ea, terfelindu-și tradițiile și ironizîndu-și credința, exagerează în critici ca și în admirații, nesigură în mersul ei lipsit de ideal ori cugetare: România."

Întorcerea la G.M. Cantacuzino ar trebui să fie ca o zguduire, învîșind de la el nu doar restaurarea patrimoniului istoric - din nou pîndit, de data aceasta nu ca distrugere sistematică, ci aneantizare din ignoranță și profit meschin - sau luciditatea privirii, nutrită de repere sigure, asupra noastră înșine, dar și aristocratica decență de a-și asuma suferințele personale în toilul convulsiilor istoriei.

BUJOR NEDELCOVICI

"Le dompteur de loups"
roman traduit du roumain par
Alain Paruit
Editions Actes Sud

pag. 5

◆ În 7 septembrie, la o adunare ținută la casa de cultură a Ministerului de Interne a fost anunțată a patra ediție a Congresului românilor de pretutindeni, la Băile Herculane. Zis și făcut. Au fost prezenți președintele Iliescu, ales și președinte de onoare al Congresului, Adrian Păunescu și Adrian Năstase, ambii aleși președinți, ministrul de Interne, secretarul de Stat Mihai Ungheanu, prefectul județului Caraș Severin. Data fiind floarea de președinți și participanți, Congresului i s-a dat și denumirea de Congres al Spiritualității Românești, cu un imn propriu, intonat "cu însuflețire", ale cărui versuri au fost scrise, bineînțeles, de Adrian Păunescu, pe muzica unei cîntărețe a Cenacului "Totuși iubirea". Imnul se intitulază, "De dragul mamei". Primarul Gogâltan al Băilor Herculane i-a înmînat dlui Iliescu titlul de "cetățean de onoare al orașului".

◆ Alegeri la Slatina, capitala județului Olt, și la Onești (Moldova). La primul tur, în 16 oct., la Slatina, s-au prezentat la vot 7.766 din 61.124 de alegători! Pe primul loc s-a situat Gheorghe Oița, fost vice-președinte al consiliului popular județean înainte de evenimentele din decembrie 1989. El a candidat sub culorile partidului de guvernământ, PDSR, după ce și-a început cariera post-revoluționară la PSM, partidul condus de Ilie Verdeț.

La Onești, al doilea municipiu ca importanță al județului Bacău, primul s-a situat Vasile Săndulache, fostul prim secretar PCR și președinte al Consiliului Popular Onești, înainte de decembrie 89, care s-a prezentat ca independent.

◆ Senatorii Maria Țețu și Sabin Ivan au demisionat din PL'93, anunțând că au trecut la PNL-Convenția Democratică, deoarece conducerea PL'93 se

CASA ROMANEASCA

Anunță conferința Domnului Gabriel LIICEANU intitulată "Considerațiuni asupra situației politice, economice, sociale și culturale din România" care va avea loc sîmbătă 19 noiembrie 1994, la orele 17, în noul local al Casei Românești - 120 bis, rue Haxo, 75019 Paris (Metro Télégraphe sau Porte de Lilas).

Salonul "GRANDS ET JEUNES D'AUJOURD'HUI", care va avea loc la Espace Eiffel-Branly - 29-55 Quai Branly - Paris 75007 - între 19-27 noiembrie 1994, prezintă printre peste 300 de artiști, următorii artiști de origine română:
Dorin Căliman, Doru Covrig, Cuc-Borsan Ilie, Maria Desmée, Natalia Dumitrescu, Cristina Enesco, Ben-Ami Koller, Dana Roman, Victor Roman, Alla Rusu.

opune sistematic unificării mișcării liberale. Senatorii Alexandru Popovici și Dumitru Călușeanu, excluși fiindcă semnaseră scrisoarea împotriva numirii ambasadorului american A. Moses, au trecut și ei la PNL-CD. PL'93 mai are doar un singur senator.

◆ În 21 oct. Tribunalul Municipiului București a respins cererea PNL-Câmpeanu de a i se recunoaște legalitatea în dauna PNL-Quintus, anulînd și hotărîrile Congresului de la București.

◆ Tribunalul Militar București a achitat trei ofițeri MAN din Timișoara acuzați de incitare la omor și omor deosebit de grav în decembrie 1989. Cei trei au susținut că și-au "apărat țara împotriva unei agresiuni iminente".

◆ La începutul lunii octombrie, directorul secției române a Europei Libere, Emil Hurezeanu, a anunțat modificările prevăzute în perspectiva mutării sediului la Praga, la începutul anului 1995: dispariția emisiunilor religioase, a emisiunilor "societatea civilă" și "cartea pe

unde", reducerea programului, înfî la 13 ore pe zi, și apoi, odată cu instalarea în Capitala Cehiei, și micșorarea bugetului de la 210 milioane cît este acum, la 75 de milioane dolari pentru anul 1995-96.

NATURALIZARI

"Journal Officiel", 23 și 30 octombrie 1994 publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Eugen Diaconu, născut la Drăgășin; Iona Elena Alexianu (n. Munteanu), născută la București; Cantea Viorica (n. Negreanu), născută la Niculiței Tulcea; Cantea Ilie, născut la Drăgășani; Cardos Gheorghe Constantin, născut la București; Cardos Lili (n. Oprea), născută la Mărunțișu; David Sorin Ioan, născut la Cluj; Giban Maria, născută la Iași; Guti Adrian Mihai, născut la București; Guti Vlad Cristian, născut la București; Guti Mihaela (n. Giurescu), născută la București; Lazăr Gheorghe, născut la Întorsura Buzăului; Lazăr Eugenia (n. Cujba), născută la Tacuța; Papina Radu Andrei, născut la București; Rain Draga, născută la Timișoara; Suzan Vlad Alexandru, născut la București; Tăutu Eugen Dumitru, născut la Sibiu; Tăutu Maria (n. Ruhen), născută la Timăveni; Teglas Claudiu, născut la București; Teglas Elena (n. Gheorghiu), născută la Huși.

Eglise Saint- Augustin
Place et Métro St.-
Augustin, 75008 Paris
Dimanche
13 novembre
à 16h30
W. A. MOZART
AVE VERUM pour choeur et
orchestre, CONCERTO
pour flute et harpe
LE REQUIEM
avec le concours de Monique
Trecan (soprano), Marie-
Loup Michaud (alto) Daniel
Durand (ténor) Jean-
Philippe Doubrère (basse),
Marie-Monique Popesco
(harpiste), Stéphane
Limonaire (flûtiste)
Choeurs et Orchestre
"Pro-Musica" de Paris
Direction:
TRAJAN POPESCO

ABONAȚI-VA LA LUPTA

DECESE

Tarasula - Lulu Gorănescu; cpt. com marină (r) Virgil Bucur; ing. Constantin Hupuleac; col (r) Alexandru Cvasnăi dr. ing. Mihai Cuțuban; Maria Mănăstireanu; Alexandrina Albu; farm. Viorica Hudiță; Călin Dogariu; înv. Florente Popescu; dr. Zaharia Cezar; farm. Victoria Niulescu; ing. Mauriciu Leibovici; col (r) Vartolomei Gheorghe; Radu Postărniceanu; dr. biolog Gheorghe Popovici; Nicolae Garcea; Virgil Daraban; Ion Frumușelu; Mihai Marghitu; Mihai Fulger; Mircea Finanțu; ing. Marga Wlezek; ing. Palada Traian. ing. Traian Popvici; col (r) Rizescu Gheorghe Speranța; Ghișescu Victor; Stănescu Valeria; Manole Marcus; ing. Dogan Sefer; Mihai Mihai; dr. Ioan Deac; Gică Clim; Nistor Nicolae; Steluța Predețeanu; prof. dr. Pricop Gheorghe.

CERSUL VALUTAR
1 dolar, 1752 lei; 1 DM, 1166 lei;
1 FF, 340 lei.

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

USA 60 ou équivalent
USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

PAYSAGE POLITIQUE D'AUTOMNE EN ROUMANIE

La Fondation Soros, qui a des filiales dans tous les pays de l'Europe du Centre et de l'Est a fait procéder en Roumanie à trois sondages d'opinion en Mars, Juin et Septembre 1994.

Nous présentons ci-dessous les pourcentages de réponses favorables (FAV), défavorables (DEF) et sans opinion (S.O.) à 7 questions posées lors du dernier sondage effectué entre le 9 et 18 Septembre dans 92 localités auprès de 1164 personnes de plus de 18 ans.

	DEF	FAV	S.O.
1- Comment appréciez-vous l'activité des institutions suivantes:			
Gouvernement	72%	26%	2%
Parlement	77 %	21%	2%
Justice	62%	33%	5%
2- Quel est votre opinion à l'égard de:			
- E. Constantinescu, Candidat de la Convention Démocratique à la Présidence en 1992, (opposition)	40%	52%	8%
-Adrian Nastase (Président du Parlement et membre de la coalition gouvernementale)	38%	48%	14%
-Ion Iliescu, président de l'Etat	51%	45%	4%
-Nicolaie Manolescu (président du PAC (opposition)	42%	31%	27%
-Corneliu Coposu (président du PNTCD (opposition)	53%	36%	11%
-Oliviu Gherman (gouvernemental)	48%	29%	23%
-Petre Roman (ex-premier ministre président du PD)	56%	36%	8%
-Dinu Patriciu (opposition, libéral)	47%	26%	27%
-Sergiu Cunescu (opposition soc.démocrate)	47%	24%	29%
-Nicolae Vacaroiu premier ministre de l'actuel gouvernement	61 %	32%	7%
-Marius Bella (parti hongrois UDMR opposition)	54%	17%	29%
-CV Tudor (extrême droite gouvernemental PRM)	61%	24%	25%
-Gheorge Funar (droite nationaliste gouvernemental PUNR)	70%	18%	12%
- Ilie Verdet (ex-communiste gouvernemental PSM)	68%	13%	19%

3- Considérez-vous que la participation au gouvernement du PUNR, droite nationaliste, soit:	35,1%	23,5%	41,4%
--	-------	-------	-------

4- Estimez-vous que les syndicats doivent s'impliquer en politique en soutenant certains partis?	57%	20%	23%
---	-----	-----	-----

5- Faut-il privatiser rapidement?	38%	58%	4%
--	-----	-----	----

6- A quel degré êtes-vous satisfait de votre manière de vivre :	très : 2%, assez: 32%, pas très: 42%, du tout: 24%
--	--

7- Pour quel parti voteriez-vous actuellement?

PDSR	25%	Gouvernement
PNT CD	16%	Opposition
PA	10%	Opposition
PNLCD	8%	Opposition
UDUR	8%	Opposition
PD (EX FSN)	5%	Opposition fluctuante
PRM	4%	Gouvernemental extrême droite
PDAR	4%	Gouvernemental agrariens
PER	4%	Opposition
PSM	4%	Gouvernemental ex-communiste
PL 93	4%	Opposition
PUNR	4%	Gouvernement droite nationaliste
PSDR	1%	Opposition
Autres	3%	
	100 %	représentant 79% des personnes interrogées . Les autres 21% ont déclaré qu'ils ne savaient pas pour qui elles comptaient voter.

Les italiques ne figurent pas dans les sondages et nous appartiennent.

La désignation *gouvernement* s'applique aux partis qui forment le gouvernement actuel cependant que *gouvernemental* s'applique aux partis qui le soutiennent sans en faire partie.

L'ensemble des partis gouvernementaux ne totalise que 41% des intentions de vote (question 7) ce qui n'est guère étonnant compte-tenu du nombre élevé d'opinions défavorables obtenu par l'actuel premier ministre et par le président Iliescu (question 2).

Les partis membres de la Convention Démocratique dont le président est M. Emil Constantinescu qui vient en tête des réponses favorables à la question n°2, sont désignés comme *opposition*.

Ces partis totalisent 51% des intentions de vote mais ce chiffre risque de faire illusion car il existe de nombreuses rivalités dans l'opposition, certains des dirigeants étant plus préoccupés à s'assurer une position personnelle au détriment de leurs alliés que de combattre le pouvoir.

Nous désignons comme *opposition fluctuante* le parti de l'ex-premier ministre Petre Roman, qui n'est pas membre de la Convention Démocratique, et a soutenu de 1990 à 1992 le président Iliescu, avant que ce dernier ne chasse Roman et ses hommes du pouvoir, avec l'aide des "mineurs" amenés en hâte à Bucarest.

Parmi les personnes énumérées, deux seulement M.M. Emile Constantinescu (opposition) et Adrian Nastase (gouvernemental) totalisent plus d'opinions favorables que défavorables, avec un net avantage pour l'ancien candidat de la Convention (opposition) qui réalise un écart de 12% (52%-40%) alors que les sans opinion (S.O.) ne dépassent pas 8%.

L'écart réalisé par M.Adrian Nastase (gouvernemental) n'est que de 10% (48%-38%) cependant que les indécis (S.O.) ont atteint dans son cas 14% au lieu de 8%. Pour l'emporter sur le chef de l'opposition, l'actuel président pro-gouvernemental du parlement devrait gagner une proportion importante d'indécis (S.O.). Il risque d'avoir du mal si l'on considère les opinions défavorables que les gens ont à l'égard de cette institution.(question 1)

M.Emile Constantinescu n'a pas ce problème. Il est le seul à totaliser plus de 50% d'opinions favorables et doit seulement conserver les sympathies dont il bénéficie.

Le pouvoir a certes des moyens de propagande, dont la télévision, et de pression, que l'opposition n'a guère. Il suffirait de rééditer la fraude électorale de 1992 qui cumulait 1,5 millions de bulletins nuls et autant de "votes itinérants", pour changer les résultats de l'élection parlementaire.

Le système du "cahier" qui regroupe les bulletins de tous les candidats afin que chaque électeur mette son tampon sur la page du parti de son choix a été conçu par le pouvoir pour faciliter cette fraude .

En 1992, lors du transport de ces " cahiers" , les hommes du pouvoir avaient apposé un second tampon sur une autre page, pour annuler des votes favorables à l'opposition. Cela a permis d'obtenir une majorité pro-gouvernementale dans les deux assemblées.

La fraude a été minime à l'élection présidentielle de 1992, car le candidat de l'opposition était peu connu. M.Constantinescu a néanmoins obtenu 37,5% des suffrages. Compte-tenu de sa popularité actuelle. Il faudra s'attendre à une fraude considérable lors des prochaines élections présidentielles, d'autant que le rôle du président est plus important que celui des deux chambres réunies.

LA ZONE DE STABILITE

par Michel Korné

Lors des voyages à Bucarest de M.M Léotard, ministre des armées en Juin, et Jupé, ministre des affaires étrangères ainsi que du secrétaire adjoint, chargé des affaires européennes au Département d'Etat USA en Septembre, les visiteurs ont manifesté leur satisfaction de constater que la Roumanie soit devenue une zone de stabilité économique et politique. Comparées aux zones voisines en pleine tourmente, la Serbie et la Bosnie à l'Ouest, l'Ukraine et la Russie à l'Est, les constatations sont justifiées. Elles satisfont les gouvernants roumains qui s'en prévalent.

La population voit les choses différemment. Les conditions de vie ont empiré et les perspectives ne sont pas meilleures.

A moyen terme, l'objectif politique de la Roumanie est d'intégrer l'Union européenne. Pour y parvenir au plus vite, il faut se rapprocher des niveaux tchèques, hongrois, à la rigueur polonaise mais non pas se comparer aux régimes de Milosevic et Isbegovic, ni au chaos et à la misère de Kiev et Moscou.

La comparaison est d'autant moins pertinente que les attitudes occidentales ne sont pas non plus les mêmes à l'égard d'Etats qui ont vingt-trois millions d'habitants, comme la Roumanie, plus de cinquante comme l'Ukraine ou près de deux cent comme la Russie, et que ces Etats ont ou non des armes, notamment nucléaires, et des richesses inexploitées, comme la Sibérie.

Ion Iliescu l'a d'ailleurs constaté lors de sa visite à New York où il a été bien mais brièvement reçu par le président américain après son discours à l'ONU et lors de son discours à Strasbourg, fraîchement accueilli par nombre de parlementaires européens, nonobstant l'introduction favorable du président Martinez.

Cet accueil réservé s'explique par le fait que le président roumain ne parvient pas à dissocier ses relations personnelles étroites avec les partis extrémistes roumains et avec son homologue serbe, un chef de bande plutôt que d'Etat, du respect des libertés internes et des relations traditionnelles de bon voisinage entre Serbes et Roumains.

S'il était compréhensible que la Roumanie n'applique pas à la lettre les sanctions prises par l'O.N.U. à l'égard des Serbes, dans la mesure où ces sanctions infligeaient des souffrances surtout au seul peuple avec lequel les Roumains n'ont jamais eu de différends, il n'est guère normal de se faire l'avocat des actuels dirigeants serbes, bosniaks et croates, qui portent tous la responsabilité des massacres perpétrés par leurs hommes de main, drapés ou non d'uniformes militaires.

□

Sur le plan économique, la Roumanie est encore loin d'être la zone de stabilité décrite par les visiteurs étrangers.

Après neuf mois d'accalmie, l'inflation reprend. Le dollar U.S.A. qui était retombé à 1650 Lei au printemps est payé 1900 Lei dans les bureaux de change et dépassait 1950 au marché noir fin Octobre, alors même qu'il avait baissé entre temps de 10% sur les places internationales, face aux principales monnaies fortes. La

dépréciation du Leu par rapport à ces monnaies excède en conséquence 25% depuis le début de l'année.

Sur le plan interne les prix ont également monté et le gouvernement annonce une vague de nouvelles hausses pour la fin de l'année. Le salaire moyen est inférieur à 320,- Francs, soit 60 USD et certaines pensions et retraites ne dépassent pas la moitié.

L'éventail des salaires s'est considérablement élargi, et de ce fait la misère du grand nombre n'est pas sans avantages pour certains. Des salaires de 500/700 000 Lei, voire même qui dépassent le million de Lei par mois, ne sont pas inhabituels, sans parler des catégories privilégiées, les mineurs mais également les cadres de l'armée et ceux du Service Roumain d'Information (SRI), successeur de l'ancienne Securitate de Ceausescu.

Même les paysans qui avaient pourtant fait élire par deux fois Iliescu et les partis qui le soutiennent, sont en train de déchanter. La misère généralisée rend la vente des produits alimentaires plus difficile même à des prix moindres, alors que le coût de la vie s'est accru.

La stabilité économique vantée récemment par les hommes politiques étrangers et même par les experts de la Banque Mondiale, risque de n'avoir été que précaire.

Ce ne serait pas la première fois que les uns et les autres parlent trop vite. L'exemple de la Russie est frappante. En Septembre les louanges occidentales se succédaient. Après l'effondrement du Rouble début Octobre, les mêmes se demandaient si le régime de Eltsin y survivra!...

□

En Roumanie la manière d'obtenir la stabilité monétaire a d'ailleurs échappé à des analyses sérieuses et pourrait bien se retourner contre cette stabilité.

Sur les conseils de la Banque Nationale de Roumanie (BNR) désireuse de prouver au FMI qu'elle peut enrayer rapidement l'inflation, les principales banques ont proposé à leurs clients en début d'année des taux de rémunération supérieurs à 100 voire même 120% l'an, pour les dépôts bloqués à 3, 6 ou 12 mois, dépassant le million de Lei. A l'époque les restrictions de crédit et les prévisions d'une inflation ne dépassant pas 65% pour l'année, ont incité les gros dépositaires à vendre leurs dollars dont le cours a de ce fait baissé à 1650 Lei.

Les intérêts élevés que les banques payaient à leurs clients attiraient bien les liquidités en Lei, mais ne permettraient pas de financer des entreprises ni de faire démarrer l'économie. Il ne serait nullement étonnant que ce soit le BNR, voire même le budget de l'Etat, qui soit obligé de compenser la différence entre les agios payés par les banques aux dépositaires, et les agios que ces dernières ont pu répercuter aux entreprises. Si cela devait être le cas, l'opération sera fort coûteuse.

Le risque ne se limite pas uniquement aux pertes que les banques, le budget ou les deux ensemble, devront supporter.

A ce jour, l'inflation ne dépasse pas 70% par an mais elle a tendance à s'accroître, elle avoisine 10% depuis le début Septembre. Si cela se confirme, ceux qui ont placé des Lei à 3/6 ou 12

mois, seront tentés de racheter avec leur capital augmenté des intérêts, donc parfois doublés, des USDollars, Marks ou autres devises fortes, dès que les sommes bloquées arrivent à échéance soit de Mars à Mai 1995. Cela peut accélérer la chute du Leu au point qu'elle dépasse sous quelques mois, l'inflation initialement prévue par le gouvernement, le BNR et le FMI.

□

Il y a également d'autres signes inquiétants. Le contrôle des changes s'est durci en limitant à 1000 USDollars les sommes que l'on peut apporter ou sortir du pays sans justificatifs, à 10.000 USD celles que l'on peut apporter avec justificatifs et à 5000 celles que l'on peut sortir.

La BNR déclare que la mesure a pour but d'éviter le blanchissement de l'argent des mafias. Cela n'est guère convainquant, car ce ne sont que les petits trafiquants qui passent l'argent en espèces.

Les mesures sont prises pour essayer de contrôler le cours du Leu. L'expérience prouve que de semblables mesures n'ont jamais réussi à enrayer mais ont plutôt précipité la chute des monnaies.

Les subventions budgétaires accordées aux entreprises non viables restent la principale cause de l'instabilité monétaire. Ces subventions ont évolué. Ce ne sont plus guère des sommes versées par l'Etat mais le financement par la BNR et les différentes banques, des entreprises qui se trouvent en "blocage financier".

Ces entreprises se doivent réciproquement des sommes qu'elles n'arrivent plus à encaisser ni à payer, et qu'elles escomptent auprès des banques même si la majeure partie ne sera jamais récupérée.

Pour compenser les pertes, l'Etat accroît la fiscalité.

Les impôts sur les salaires ne cessent de s'alourdir. Ils s'appliquent sans limite inférieure, à partir de 5% pour des salaires mensuels équivalents à 4 USD, et arrivent à 40% pour les sommes qui dépassent l'équivalent de 220 USD ou 1160 FRF par mois. Des taux aussi élevés se justifiaient lorsque ces salaires étaient exceptionnels mais devenaient une spoliation du fait de l'érosion monétaire.

Les avantages accordés aux déposants et les charges imposées aux salariés démontrent bien à quel point le régime se soucie peu des problèmes sociaux.

Dans ces conditions, il est difficile de croire à la stabilité économique et politique du pays.

Il aurait donc été sage que les visiteurs occidentaux soient plus prudents dans leurs commentaires sur la zone de stabilité roumaine. Les diplomates, politiciens ou experts sont certes pas les payeurs et n'ont de ce fait pas les mêmes raisons de prudence que les hommes d'affaires qui investissent leurs propres deniers. Ils pourraient toutefois être utiles qu'ils suivent plus attentivement les réactions des gens du métier.

A l'initiative du pouvoir, un forum d'hommes d'affaires roumains vivant à l'étranger s'est réuni début Octobre à Bucarest. Les commentaires des participants n'en ont pas été pourtant moins critiques. La plupart expliquaient pourquoi ils n'investissaient pas en Roumanie!..